TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. balandžio 2 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Konkurencija – Karteliai – SESV 101 straipsnio 1 dalis – Mokėjimo kortele sistemos – Tarpbankinis susitarimas, kuriame nustatytas tarpbankinių mokesčių dydis – Susitarimas, ribojantis konkurenciją ir dėl tikslo, ir dėl poveikio – Konkurencijos ribojimo „dėl tikslo“ sąvoka“

Byloje C-228/18

dėl *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas, Vengrija) 2018 m. kovo 6 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2018 m. balandžio 3 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

**Gazdasági Versenyhivatal**

prieš

**Budapest Bank Nyrt.,**

**ING Bank NV Magyarországi Fióktelepe,**

**OTP Bank Nyrt.,**

**Kereskedelmi és Hitelbank Zrt.,**

**Magyar Külkereskedelmi Bank Zrt.,**

**ERSTE Bank Hungary Zrt.,**

**Visa Europe Ltd,**

**MasterCard Europe SA**

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas E. Regan (pranešėjas), teisėjai I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Ilešič ir C. Lycourgos,

generalinis advokatas M. Bobek,

posėdžio sekretorė R. Şereş, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. birželio 27 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: vengrų.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Gazdasági Versenyhivatal*, atstovaujamos A. Kőhalmi ir M. Nacsa,

– *Budapest Bank Nyrt.*, iš pradžių atstovaujamos L. Wallacher, vėliau – *ügyvédek* A. Kékuti,

– *ING Bank NV Magyarországi Fióktelepe*, atstovaujamos *ügyvéd* A. Kőmíves,

– *OTP Bank Nyrt.*, atstovaujamos *ügyvédek* L. Réti ir P. Mezei,

– *Kereskedelmi és Hitelbank Zrt.*, atstovaujamos *ügyvéd* Z. Hegymeg-Barakonyi,

– *Magyar Külkereskedelmi Bank Zrt.*, atstovaujamos *ügyvéd* S. Szendrő,

– *ERSTE Bank Hungary Zrt.*, atstovaujamos *ügyvéd* L. Wallacher,

– *Visa Europe Ltd*, atstovaujamos *ügyvédek* Z. Marosi ir G. Fejes,

– *MasterCard Europe SA*, atstovaujamos *ügyvéd* E. Ritter,

– Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér, G. Koós ir G. Tornyai,

– Europos Komisijos, atstovaujamos F. Castilla Contreras, V. Bottka ir I. Zaloguin,

– ELPA priežiūros institucijos, atstovaujamos M. Sánchez Rydelski, C. Zatschler, C. Simpson ir C. Howdle,

susipažinęs su 2019 m. rugsėjo 5 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

## Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 101 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Gazdasági Versenyhivatal* (konkurencijos institucija, Vengrija) ginčą su šešiomis kredito įstaigomis, t. y. *Budapest Bank Nyrt.*, *ING Bank NV* patronuojamosios bendrovės Vengrijoje, *OTP Bank Nyrt.*, *Kereskedelmi és Hitelbank Zrt.*, *Magyar Külkereskedelmi Bank Zrt.* bei *ERSTE Bank Hungary Zrt.* ir su dviem mokėjimo kortele paslaugas teikiančiomis bendrovėmis, t. y. *Visa Europe Ltd.* (toliau – *Visa*) ir *MasterCard Europe SA* (toliau – *MasterCard*), dėl konkurencijos institucijos sprendimo, kuriuo ji konstatavo antikonkurencinio susitarimo, susijusio su tarpbankiniais mokesčiais, buvimą.

## Vengrijos teisė

3 *Tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény* (Įstatymas Nr. LVII dėl nesąžiningų ir ribojančių veiksmų rinkoje draudimo, toliau – Įstatymas dėl nesąžiningų veiksmų rinkoje) 11 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Įmonių susitarimai ar suderinti veiksmai ir įmonių organizacijų, įsteigtų naudojantis asociacijų laisve, viešosios teisės reglamentuojamų įmonių organizacijų, įmonių asociacijų ir kitų panašių įmonių organizacijų <…> sprendimai, kurių tikslas ar galimas arba faktinis poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas, yra draudžiami. Susitarimai, sudaryti tarp įmonių, kurios nėra nepriklausomos viena nuo kitos, nelaikomi tokiais susitarimais.“

## Ginčas pagrindinėje byloje ir prejudiciniai klausimai

4 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad praėjusio amžiaus 10-ojo dešimtmečio viduryje *Visa* ir *MasterCard* arba atitinkami jų teisių pirmtakai savo vidaus taisyklėse leido, viena vertus, jų korteles išduodančioms finansų įstaigoms (toliau – išduodantieji bankai) ir, kita vertus, finansų įstaigoms, teikiančioms prekybininkams paslaugas, kuriomis naudodamiesi jie gali priimti šias korteles kaip mokėjimo priemonę (toliau – aptarnaujantieji bankai), bendrai nustatyti vadinamųjų nacionalinių tarpbankinių mokesčių tarp minėtų išduodančiųjų bankų ir aptarnaujančiųjų bankų dydį, t. y. sumą, kurią aptarnaujantieji bankai moka išduodantiesiems bankams, kai atliekama mokėjimo kortele operacija.

5 1995–1996 m. bankai, prisijungę prie mokėjimo kortele paslaugų sektoriaus, pradėjo daugiašalio bendradarbiavimo procedūrą (toliau – forumas) ir dalyvaudami šiame forume kiekvienu atveju atskirai svarstė įvairius klausimus, dėl kurių, kaip buvo manoma, buvo būtina bendradarbiauti šiame sektoriuje.

6 Forume septyni bankai, kurių dauguma buvo prisijungę prie *Visa* ir *MasterCard* sukurtų mokėjimo kortele sistemų ir kurie sudarė didelę dalį nacionalinės korteles išduodančiųjų ir aptarnaujančiųjų bankų rinkos, po kelių derybų 1996 m. balandžio 24 d. patvirtino susitarimo dėl kiekvienai prekybininkų kategorijai nustatomo minimalaus vienodo prekybininkų mokėtino aptarnavimo mokesčio (toliau – PAM) tekstą (toliau – PAM susitarimas). Vėliau 1996 m. rugpjūčio 28 d. jie sudarė susitarimą, juo suvienodino tarpbankinių mokesčių, susijusių su mokėjimais banko, kuris yra *Visa* ar *MasterCard* siūlomos mokėjimo kortele sistemos narys, išduotomis kortelėmis dydį (toliau – DTM susitarimas); šis susitarimas įsigaliojo 1996 m. spalio 1 d. *Kereskedelmi és Hitelbank* derėjosi dėl DTM susitarimo *Visa* ir *MasterCard* vardu ir šios bendrovės jį taikė.

7 Galiausiai šie septyni bankai nepasirašė PAM susitarimo, tačiau DTM susitarime nurodyti tarpbankiniai mokesčiai, kaip išlaidų elementas, darė netiesioginę įtaką PAM dydžio nustatymui. Konkrečiai kalbant, DTM susitarime nurodyti mokesčiai buvo naudojami kaip apatinė riba mažinant PAM. Be to, numatytame sudaryti PAM susitarime nustatytų tikslų siekimas turėjo reikšmės sudarant DTM susitarimą ir apskaičiuojant vienodus įkainius dėl *Visa* ir *MasterCard*, nors šie tikslai vėliau nebuvo pasiekti.

8 Bėgant laikui kiti mokėjimo kortele paslaugų sektoriumi besidomintys bankai prisijungė prie DTM susitarimo ir forumo veiklos, todėl su pagrindine byla susijusių bankų, minėto susitarimo šalių, skaičius 2006 m. pasiekė 22.

9 DTM susitarimas tebegaliojo 2008 m. sausio 31 d., kai konkurencijos institucija pradėjo su juo susijusį tyrimą.

10 DTM susitarimas buvo nutrauktas nuo 2008 m. liepos 30 d.

11 2009 m. rugsėjo 24 d. sprendime (toliau – konkurencijos institucijos sprendimas) konkurencijos institucija konstatavo, kad, pirma, nustatydami *Visa*, *MasterCard* ir visiems bankams vienodai taikomus tarpbankinių mokesčių dydį ir struktūrą, antra, numatydami tokio susitarimo pagrindą savo vidaus taisyklėse ir, trečia, sudarydami jam palankias sąlygas 22 bankai, DTM susitarimo šalys, bei *Visa* ir *MasterCard* sudarė antikonkurencinį susitarimą, kuriam negali būti taikoma išimtis. Šiais veiksmais jie nuo tada, kai prisijungė prie DTM susitarimo (antikonkurencinių veiksmų pradžios data bankams, sudariusiems DTM susitarimą, yra 1997 m. sausio 1 d., kai įsigaliojo Nesąžiningos komercinės veiklos įstatymas, o prie šio susitarimo vėliau prisijungusiems bankams ši data skiriasi), iki 2008 m. liepos 30 d., pažeidinėjo šio įstatymo 11 straipsnio 1 dalį, o po 2004 m. gegužės 1 d. – SESV 101 straipsnio 1 dalį. Minėti veiksmai yra ne tik vadinamasis konkurencijos ribojimas „dėl tikslo“, nes DTM susitarimo tikslas yra antikonkurenciniai veiksmai, bet ir vadinamasis ribojimas „dėl poveikio“, nes šis susitarimas riboja konkurenciją. Konkurencijos institucija septyniems bankams, iš pradžių sudariusiems DTM susitarimą, bei *Visa* ir *MasterCard* skyrė įvairaus dydžio baudas.

12 Išnagrinėjęs *Visa* bei *MasterCard* ir šešių bankų, kuriems buvo nurodyta sumokėti baudą, skundą *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Budapešto administracinis ir darbo bylų teismas, Vengrija) jį atmetė.

13 Išnagrinėjęs šių šalių, išskyrus *MasterCard*, pateiktą apeliacinį skundą *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas, Vengrija) pakeitė konkurencijos institucijos sprendimą ir dėl procesinių priežasčių nutraukė bylą dėl *ING Bank* patronuojamosios bendrovės Vengrijoje. Dėl kitų šalių jis panaikino minėtą sprendimą ir grąžino bylą konkurencijos institucijai, kad ji priimtų naują sprendimą.

14 Konkurencijos institucija pateikė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, t. y. *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas, Vengrija), dėl *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas) sprendimo.

15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, pirma, kyla klausimas, ar dėl tų pačių veiksmų gali būti konstatuotas pažeidimas pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį ir dėl jų tikslo, ir dėl antikonkurencinio poveikio, kaip savarankiškų pagrindų.

16 Viena vertus, ypač sudėtingose bylose nacionalinės konkurencijos institucijos ir Europos Komisija savo sprendimus grindžia dviem pagrindais, siekdamos išvengti, kad vėlesnis vertinimas, kuris, vykstant teisminės kontrolės procedūrai, iš dalies skirtųsi, neturėtų įtakos apkaltinamajam sprendimui dėl esmės.

17 Kita vertus, remiantis tuo, kad SESV 101 straipsnio 1 dalyje vartojamas jungtukas „ar“, galima daryti išvadą, jog to paties susitarimo negalima laikyti lemiančiu konkurencijos ribojimą ir „dėl tikslo“, ir „dėl poveikio“, nes toks sprendimas būtų neaiškus ir prieštaringas.

18 Be to, išimties taikymo sąlygos ir sankcijos neišvengiamai turi būti vertinamos skirtingai, atsižvelgiant į tai, ar atitinkamas ribojimas kvalifikuojamas kaip ribojimas „dėl tikslo“, ar „dėl poveikio“, todėl minėto ribojimo kvalifikavimas bet kuriuo atveju turėtų įtakos bylos esmei. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, net jei konkurencijos ribojimo dėl tikslo atveju atitinkama konkurencijos institucija, atsižvelgdama į faktines aplinkybes, privalo atlikti išsamią atitinkamo ribojimo poveikio analizę, kad galėtų nuspręsti dėl tinkamo dydžio sankcijų ir įvertinti, ar tenkinamos išimties taikymo sąlygos, vis dėlto tai nereiškia, kad sprendimas, kuriuo konstatuojami antikonkurenciniai veiksmai ir už juos skiriamos sankcijos, gali būti grindžiamas dviem pagrindais.

19 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar DTM susitarimas gali būti laikomas konkurencijos ribojimu „dėl tikslo“. Šiuo klausimu ji pabrėžia, kad sprendimų praktikoje Komisija nėra niekada patvirtinusi lemiamos pozicijos dėl to, ar panašūs susitarimai gali būti laikomi tokiais ribojimais. Atsakymas į šį klausimą taip pat aiškiai neišplaukia ir iš Teisingumo

Teismo jurisprudencijos. Be to, pagrindinė byla skiriasi nuo Komisijos ir Teisingumo Teismo iki šiol nagrinėtų bylų. Vienas iš šių skirtumų yra tas, kad ankstesnėse bylose nebuvo patikrinta, ar iš tikrųjų buvo nustatyti tokio paties dydžio tarpbankiniai mokesčiai.

20 Dėl pastarojo klausimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymėjo, kad DTM susitarimas nebuvo išimtinai horizontalus kainų nustatymo kartelis, nes šio susitarimo šalys vienodai buvo ir išduodantieji, ir aptarnaujantieji bankai. Be to, net jeigu *Visa* ir *MasterCard* tiesiogiai dalyvavo DTM susitarime, jame buvo nustatytos ne pardavimo ir pirkimo kainos, o su jų atitinkamomis paslaugomis susijusios sandorio sąlygos. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymėjo, kad DTM susitarimas buvo susijęs su netipine ir netobula konkurencinga rinka, kurios poveikį galima ištaisyti tik nustatant taisykles. Galiausiai minėtas teismas pabrėžė, kad praeityje daugiausia rinkoje buvo taikomos vienodos kainos. Konkrečiai jis pažymėjo, kad tik tuo atveju, jei kitos *Visa* ir *MasterCard* konkurencijos sąlygos būtų kitokios, reikalavimas taikyti nevienodus tarpbankinius mokesčius nebūtų antikonkurencinis, tačiau nagrinėjamu atveju šiuo klausimu nieko nenurodyta.

21 Priešingai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pripažįsta, jog yra argumentų, kuriais remiantis galima daryti išvadą, kad DTM susitarimu buvo ribojama konkurencija dėl tikslo. Kalbant konkrečiai, vienas iš šiame susitarime nustatyto kainų suvienodinimo motyvų buvo tai, kad tai buvo būtina PAM susitarimo sąlyga. Vis dėlto, kadangi šis tikslas iškart išnyko, nes PAM susitarimas iš tikrųjų nebuvo sudarytas, DTM susitarimui negalima priskirti jokio poveikio. Be to, nors tokį subjektyvų ketinimą riboti konkurenciją galėjo turėti, bent *Visa* ir *Mastercard* įsivaizdavimu, ne kas kitas, kaip tik šiame susitarime dalyvavę bankai, vien subjektyvūs ketinimai neleidžia objektyviai konstatuoti, kad DTM susitarimu siekta konkurenciją ribojančio tikslo.

22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad dėl būtinybės atsižvelgti ne tik į patį, kaip įtariama, konkurenciją ribojančio susitarimo turinį, bet ir į ekonomines ir teisines jo sudarymo aplinkybes, tampa ypač neaišku, kada pasibaigia susitarimo nagrinėjimas tikslo požiūriu ir kada prasideda jo nagrinėjimas poveikio požiūriu.

23 Galiausiai, kadangi konkurencijos institucija konstatavo, kad DTM susitarimu buvo ribojama konkurencija „dėl tikslo“, motyvuojant ir tuo, kad pagal jį buvo netiesiogiai apskaičiuojamos kainos, kiek tai susiję su prekybininkų mokamų aptarnavimo mokesčių dydžiu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad nėra kalbos apie netiesioginį kainų nustatymą.

24 Galiausiai, trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl *Visa* dalyvavimo DTM susitarime ir ypač dėl klausimo, ar ši įmonė gali būti laikoma šio susitarimo šalimi, nors ji tiesiogiai nedalyvavo nustatant minėto susitarimo turinį, tačiau sudarė sąlygas jam sudaryti, taip pat jį priėmė ir taikė; ar veikiau reikia daryti išvadą, kad ji ir susitarimą sudarę bankai derino veiksmus. Tam teismui taip pat kyla klausimas, ar būtina daryti tokį skirtumą, ir jis pažymi, kad *Visa* dalyvavimo kvalifikavimo būdas gali turėti pasekmių, kalbant apie atsakomybę ir taikomas sankcijas.

25 Šiomis aplinkybėmis *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [SESV 101 straipsnio 1 dalį] galima aiškinti taip, kad ji gali būti pažeista vienu veiksmu, tiek dėl šio veiksmo antikonkurencinio tikslo, tiek dėl jo antikonkurencinio poveikio, laikant tai dviem savarankiškais teisiniais pagrindais?

2. Ar [SESV 101 straipsnio 1 dalis] gali būti aiškinama taip, kad [DTM] susitarimu, kuriuo <…> *MasterCard* ir *Visa* nustatomas vienodas tarpbankinis mokestis, mokėtinas išdavusiems bankams už tokių bendrovių kortelių naudojimą, konkurencija ribojama dėl susitarimo tikslo?

3. Ar [SESV 101 straipsnio 1 dalis] gali būti aiškinama taip, kad [*Visa* ir *Mastercard*] taip pat laikomos [DTM] susitarimo šalimis, [nors šios įmonės] tiesiogiai nedalyvavo nustatant susitarimo turinį, tačiau sudarė sąlygas susitarimui sudaryti, jį priėmė ir taikė, ar vis dėlto laikytina, kad bendrovės derino savo veiksmus su susitarimą sudariusiais bankais?

4. Ar [SESV 101 straipsnio 1 dalis] gali būti aiškinama taip, kad, atsižvelgiant į ginčo dalyką, nustatant, ar padarytas konkurencijos teisės pažeidimas, nėra būtina daryti skirtumo tarp dalyvavimo kaip šaliai [DTM] susitarime ir veiksmų derinimo su bankų, kurie yra šio susitarimo šalys, veiksmais?“

## Dėl prejudicinių klausimų

### *Dėl pirmojo klausimo*

26 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiama tuos pačius antikonkurencinius veiksmus laikyti konkurencijos ribojimu ir dėl poveikio, ir dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

#### *Dėl priimtinumo*

27 *Budapest Bank*, *ERSTE Bank Hungary* ir *MasterCard* tvirtina, kad pirmasis klausimas yra nepriimtinas. Kalbant konkrečiai, šie du bankai pažymi, kad ginčas pagrindinėje byloje buvo susijęs tik su ribojimo „dėl tikslo“ sąvokos kriterijais. Be to, patys Vengrijos teismai nusprendė, kad siekiant veiksmus kvalifikuoti kaip ribojimą dėl tikslo ar poveikio reikia išnagrinėti skirtingas aplinkybes, todėl nekyla klausimo dėl galimybės atlikti dvigubą kvalifikavimą remiantis tomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis. *MasterCard* teigimu, pirmasis klausimas yra hipotetinis, nes, pirma, jis neturi jokios įtakos pagrindinės bylos baigčiai ir, antra, iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas gali tuos pačius veiksmus kvalifikuoti kaip ribojimą dėl tikslo arba dėl poveikio, tačiau nėra jokios pareigos jų kvalifikuoti remiantis dviem pagrindais.

28 Be to, formaliai neteigdamas, kad pirmasis klausimas yra nepriimtinas, *OTP Bank* mano, kad jį reikia performuluoti, nes iš dabartinės jo formuluotės neaišku, kuo jis būtų reikšmingas ginčui pagrindinėje byloje išspręsti, o *Magyar Külkereskedelmi Bank* ir Vengrijos vyriausybė tvirtina, kad šis klausimas negali būti laikomas reikšmingu sprendžiant šį ginčą, nes, šio banko teigimu, DTM susitarimu neribojama konkurencija nei dėl tikslo, nei dėl poveikio, ir, šios vyriausybės nuomone, vienu metu vertinant tų pačių veiksmų tikslą ir poveikį kyla problemų tik tuomet, jeigu šiuo vertinimu pažeidžiamas *ne bis in idem* principas, o nagrinėjamu atveju taip nėra.

29 Reikia priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo galima tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su ginčo pagrindinėje byloje aplinkybėmis ar dalyku, jei problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (žr. 2006 m. liepos 13 d. Sprendimo *Manfredi ir kt.*, C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 27 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

30 Nagrinėjamu atveju neginčijama, kad konkurencijos institucijos sprendime, kuris, kaip matyti iš šio sprendimo 11–14 punktų, nagrinėjamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateiktame kasaciniame skunde, DTM susitarimas kvalifikuojamas kaip ribojimas ir dėl tikslo, ir dėl poveikio. Tokiomis aplinkybėmis negalima konstatuoti, kad pirmasis klausimas, kuriuo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konkrečiai siekia išsiaiškinti, ar toks dvigubas kvalifikavimas suderinamas su SESV 101 straipsnio 1 dalimi, neturi jokio ryšio su ginčo pagrindinėje byloje aplinkybėmis ar dalyku arba yra hipotetinis.

31 Be to, nė viena iš pastabas pateikusių šalių nurodyta konkrečia aplinkybe negalima paneigti šios išvados. Kalbant konkrečiai, tai, kad vienas ar kitas DTM susitarimo kvalifikavimas gal būt gali būti nepagrįstas, tai, kad nėra jokios prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pareigos tuos pačius veiksmus kvalifikuoti remiantis dviem pagrindais, arba tai, kad dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamo dvigubo kvalifikavimo nepažeidžiamas *ne bis in idem* principas, yra susiję ne su Teisingumo Teismui pateikto klausimo priimtinumu, o su konkurencijos institucijos sprendimo pagrįstumu.

32 Taigi pirmasis klausimas yra priimtinas.

*Dėl esmės*

33 Pirmiausia reikia priminti, kad SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas būtų taikomas, susitarimo „tikslas ar poveikis“ turi būti konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas vidaus rinkoje. Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją, suformuotą nuo 1966 m. birželio 30 d. Sprendimo *LTM* (56/65, EU:C:1966:38), alternatyvus šios sąlygos pobūdis, apibūdintas jungtuku „ar“, reiškia, kad pirmiausia reikia įvertinti patį susitarimo tikslą (2015 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, 16 punktas ir 2016 m. sausio 20 d. Sprendimo *Toshiba Corporation / Komisija*, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 24 punktas).

34 Taigi, jei įrodytas susitarimo antikonkurencinis tikslas, nereikia aiškintis, kokį poveikį jis daro konkurencijai (2015 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, 17 punktas ir 2016 m. sausio 20 d. Sprendimo *Toshiba Corporation / Komisija*, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 25 punktas).

35 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, jog tam tikros įmonių veiksmų derinimo rūšys yra pakankamai kenksmingos konkurencijai, kad būtų kvalifikuojamos kaip ribojimas dėl tikslo, todėl jų poveikio tyrimas nebūtinas. Ši jurisprudencija susijusi su aplinkybe, kad tam tikras įmonių veiksmų derinimo formas dėl paties jų pobūdžio galima laikyti kenkiančiomis tinkamam konkurencijos veikimui (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 184 ir 185 punktai ir 2016 m. sausio 20 d. Sprendimo *Toshiba Corporation / Komisija*, C-373/14 P, EU:C:2016:26, 26 punktas).

36 Taigi pripažįstama, kad tam tikri slapti veiksmai, pavyzdžiui, lemiantys horizontalų kainų nustatymą karteliuose, gali būti laikomi darančiais tokią didelę neigiamą įtaką kainai, prekių kiekiui ar kokybei ir paslaugoms, kad gali būti laikoma, jog SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo tikslais neverta įrodinėti, kad tais veiksmais daromas konkretus poveikis rinkai. Patirtis rodo, kad tokie veiksmai lemia gamybos mažėjimą ir kainų didėjimą, o tai baigiasi blogu išteklių paskirstymu, nuo kurio visų pirma nukenčia vartotojai (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 51 punktas ir 2015 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, 19 punktas).

37 Taigi, atsižvelgiant į šio sprendimo 35 ir 36 punktuose nurodytą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, esminis teisinis kriterijus nustatant, ar susitarimas apima konkurencijos ribojimą „dėl tikslo“, yra išvada, jog toks susitarimas savaime yra pakankamai kenksmingas konkurencijai, todėl galima daryti išvadą, kad nereikia tirti jo daromo poveikio (2015 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Maxima Latvija*, C-345/14, EU:C:2015:784, 20 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

38 Jei įmonių veiksmų koordinavimo formos analizė neleidžia nustatyti pakankamo kenkimo konkurencijai lygio, reikia nagrinėti jos poveikį ir, kad jai būtų pritaikytas draudimas, reikalauti įrodyti, kad konkurencija iš tikrųjų buvo smarkiai trukdoma, ribojama arba iškraipoma (žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 52 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

39 Taigi, nors iš šio sprendimo 33–38 punktuose nurodytos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, jog jeigu susitarimas kvalifikuojamas kaip konkurencijos ribojimas „dėl tikslo“ pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, nėra būtina įrodyti ir šio susitarimo poveikio siekiant konstatuoti, kad jis draudžiamas pagal šią nuostatą, Teisingumo Teismas taip pat dėl tų pačių veiksmų yra konstatavęs, kad tiek šių veiksmų tikslas, tiek poveikis yra konkurencijos ribojimas (šiuo klausimu, be kita ko, žr. 1987 m. spalio 1 d. Sprendimo *van Vlaamse Reisbureaus*, 311/85, EU:C:1987:418, 17 punktą; 1988 m. balandžio 19 d. Sprendimo *Erauw-Jacquery*, 27/87, EU:C:1988:183, 14 ir 15 punktus; 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Ahlström Osakeyhtiö ir kt. / Komisija*, 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 ir 125/85–129/85, EU:C:1988:447, 13 punktą ir 2015 m. liepos 9 d. Sprendimo *InnoLux / Komisija*, C-231/14 P, EU:C:2015:451, 72 punktą).

40 Remiantis tuo darytina išvada, jog tai, kad konstatavus konkurencijos ribojimą „dėl tikslo“ kompetentingai valdžios institucijai ar teismui nebereikia nagrinėti jo poveikio, visiškai nereiškia, kad ši institucija ar teismas negali atlikti tokio nagrinėjimo, jei mano, kad tai reikalinga.

41 Pirmesniame punkte išdėstytų svarstymų niekaip nepaneigia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teiginiai, kad konkurencijos ribojimo „dėl tikslo“ atveju, pirma, būtų sunkiau pateisinti išimtį pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį nei ribojimo „dėl poveikio“ atveju ir, antra, ribojimas „dėl tikslo“ būtų griežčiau baudžiamas nei ribojimas „dėl poveikio“.

42 Šiuo aspektu reikia pažymėti, jog tai, kad prireikus argumentai, kuriais grindžiamas veiksmų kvalifikavimas kaip konkurencijos ribojimas „dėl tikslo“, taip pat turi reikšmės nagrinėjant klausimą, ar šiam ribojimui gali būti taikoma išimtis pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį, arba sankciją, kurią reikia skirti dėl minėto ribojimo, neturi jokios įtakos kompetentingos konkurencijos institucijos galimybei kvalifikuoti įmonės veiksmus kaip konkurencijos ribojimą pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį ir dėl tikslo, ir dėl poveikio.

43 Galiausiai reikia pridurti, kad, kaip išvados 29 ir 30 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, kompetentingai valdžios institucijai ar teismui suteikta galimybė tuos pačius antikonkurencinius veiksmus kvalifikuoti kaip ribojimą ir „dėl tikslo“, ir „dėl poveikio“ nesumenkina šiai institucijai ar šiam teismui tenkančios pareigos, viena vertus, pagrįsti savo išvadas šiuo atžvilgiu būtinais įrodymais ir, kita vertus, paaiškinti, kiek minėti įrodymai susiję su viena ar kita konstatuoto ribojimo rūšimi.

44 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti: SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ja nedraudžiama tuos pačius antikonkurencinius veiksmus laikyti konkurencijos ribojimu ir dėl poveikio, ir dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

### *Dėl antrojo klausimo*

45 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad tarpbankinis susitarimas, kuriame nustatytas tokio paties dydžio tarpbankinis mokestis, mokėtinas, atliekant mokėjimo kortele operaciją, bankams, išdavusiems tokias korteles, siūlomas atitinkamoje nacionalinėje rinkoje veikiančių mokėjimo kortele paslaugų bendrovių, gali būti kvalifikuojamas kaip susitarimas „dėl tikslo“ trukdyti, riboti arba iškraipyti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

#### *Dėl priimtinumo*

46 Konkurencijos institucija, *Magyar Külkereskedelmi Bank*, *MasterCard* ir Vengrijos vyriausybė tvirtina, kad antrasis klausimas yra nepriimtinas, nes Teisingumo Teismas neturi nuspręsti dėl konkretaus SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms.

47 Šiuo klausimu reikia priminti, kad vykstant SESV 267 straipsnyje, kuris grindžiamas griežtu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo funkcijų atskyrimu, nustatytai procedūrai Teisingumo Teismo vaidmuo yra tik aiškinti Sąjungos teisės nuostatas, dėl kurių jam pateiktas klausimas (2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 29 punktas).

48 Vis dėlto spręsdamas dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismas prireikus gali pateikti paaiškinimų, kurie nacionaliniam teismui padėtų atlikti savąjį vertinimą (2006 m. liepos 13 d. Sprendimo *Manfredi ir kt.*, C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 48 punktas ir nurodyta jurisprudencija). Nors pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos taikyti Sąjungos teisės normų konkretiems atvejams, jis gali pateikti nacionaliniam teismui būtinų aiškinimo kriterijų, kad šis galėtų išspręsti ginčą (be kita ko, žr. 1977 m. sausio 26 d. Sprendimo *Gesellschaft für Überseehandel*, 49/76, EU:C:1977:9, 4 punktą ir 1992 m. liepos 8 d. Sprendimo *Knoch*, C-102/91, EU:C:1992:303, 18 punktą).

49 Nagrinėjamu atveju iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės prašo priimti sprendimą ne dėl konkretaus SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo pagrindinės bylos aplinkybėms, bet dėl to, ar tarpbankinis susitarimas, kuriame nustatomas tokio paties dydžio tarpbankinis mokestis, mokėtinas tokias banko korteles išdavusiems bankams, kai atliekama mokėjimo kortele operacija, gali būti, atsižvelgiant į šią nuostatą, kvalifikuojamas kaip susitarimas, kurio tikslas yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas.

50 Taigi antrasis klausimas yra priimtinas.

*Dėl esmės*

51 Be to, kas nurodyta šio sprendimo 33–40 punktuose, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog siekiant įvertinti, ar įmonių susitarimas arba įmonių asociacijos sprendimas yra toks kenksmingas, kad galėtų būti laikomas konkurencijos ribojimu „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, reikia išnagrinėti jo nuostatų turinį, siekiamus tikslus ir ekonominį bei teisinį taikymo kontekstą. Vertinant šį kontekstą taip pat reikia atsižvelgti į paveiktų prekių ar paslaugų pobūdį, taip pat į realias atitinkamos rinkos ar rinkų veikimo sąlygas ir struktūrą (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

52 Dėl atsižvelgimo į pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį vertinama priemone siekiamus tikslus Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog aplinkybė, kad priemonė laikoma siekiančia teisėto tikslo, nereiškia, kad, atsižvelgiant į kitą šia priemone siekiamą tikslą, kuris turi būti vertinamas kaip neteisėtas taip pat atsižvelgiant į šios priemonės nuostatų turinį ir jos taikymo kontekstą, negali būti laikoma, kad minėtos priemonės tikslas yra riboti konkurenciją (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 70 punktą).

53 Be to, nors šalių valia nėra būtinas elementas įmonių susitarimo ribojamam poveikiui nustatyti, niekas nedraudžia konkurencijos priežiūros institucijoms ar nacionaliniams ir Sąjungos teismams atsižvelgti į šią valią (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 54 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

54 Taip pat konkurencijos ribojimo „dėl tikslo“ sąvoka turi būti aiškinama siaurai. Konkurencijos ribojimo „dėl tikslo“ sąvoka gali būti taikoma tik tam tikroms konkurencijai pakankamai kenksmingoms įmonių veiksmų derinimo rūšims, kad būtų galima teigti, kad jų poveikio tyrimas nereikalingas, antraip Komisija netektų pareigos įrodyti konkretų susitarimų poveikį rinkai, o kiek tai susiję su šiais susitarimais, visiškai neįrodyta, kad jie savaime yra pakankamai kenksmingi tinkamam konkurencijos

veikimui. Aplinkybė, kad SESV 101 straipsnio 1 dalyje numatytos susitarimų rūšys nėra baigtinis draudžiamų slaptų susitarimų sąrašas, šiuo atveju yra nereikšminga (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 58 punktą ir nurodytą jurisprudenciją).

55 Tuo atveju, jei atitinkamo susitarimo negalima laikyti turinčiu antikonkurencinį tikslą, reikėtų įvertinti, ar jis gali būti laikomas draudžiamu dėl su juo susijusio konkurencijos pablogėjimo, kuris yra jo poveikis. Šiuo tikslu, kaip ne kartą yra nusprendęs Teisingumo Teismas, siekiant įvertinti šio susitarimo poveikį tokiems konkurencijos parametrams, kaip antai, be kita ko, prekių ar paslaugų kainai, kiekiui ir kokybei, reikia išnagrinėti, kaip konkurencija realiai vystytųsi, jei nebūtų šio susitarimo (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 161 bei 164 punktus ir nurodytą jurisprudenciją).

56 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad gali būti nustatytos trys atskiros rinkos atvirų banko kortelių sistemų srityje: visų pirma „tarpsisteminė rinka“, kurioje konkuruoja įvairios kortelių sistemos, antra, „kortelių išdavimo rinka“, kurioje išduodantieji bankai konkuruoja pritraukdami klientus kortelių turėtojus, ir galiausiai „kortelių aptarnavimo rinka“, kurioje aptarnaujantieji bankai konkuruoja pritraukdami klientus prekybininkus.

57 Remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodyta informacija, savo sprendime konkurencijos institucija konstatavo, kad DTM susitarimu konkurencija ribojama dėl tikslo, ypač dėl to, kad, pirma, juo buvo pašalintas svarbiausias konkurencijos dėl kainų Vengrijos tarpsisteminėse rinkose elementas, antra, patys bankai jam suteikė konkurenciją ribojamąjį vaidmenį šios valstybės narės kortelių aptarnavimo rinkoje ir, trečia, jis neišvengiamai paveikė konkurenciją šioje rinkoje.

58 Šiuo klausimu konkurencijos institucija, Vengrijos vyriausybė ir Komisija Teisingumo Teisme taip pat teigė, kad DTM susitarimu konkurencija ribojama „dėl tikslo“, nes tuo susitarimu netiesiogiai nustatomi aptarnavimo mokesčiai, kurie yra tarsi kainos Vengrijos kortelių aptarnavimo rinkoje. Tačiau visi šeši pagrindinėje byloje aptariami bankai ir *Visa* su *MasterCard* neigia, kad taip buvo.

59 Dėl klausimo, ar, atsižvelgiant į pagrindinėje byloje nagrinėjamos situacijos reikšmingus aspektus bei jos ekonomines ir teisines aplinkybes, susitarimas, kaip antai DTM susitarimas, gali būti kvalifikuojamas kaip ribojimas „dėl tikslo“, reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 47 punkto, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi galutinai įvertinti, ar šio susitarimo tikslas buvo riboti konkurenciją. Be to, Teisingumo Teismas neturi visos informacijos, kuri galėtų būti reikšminga šiuo klausimu.

60 Kiek tai susiję su Teisingumo Teismui faktiškai pateiktais duomenimis, visų pirma dėl DTM susitarimo turinio, reikia pažymėti, jog neginčijama, kad šiuo susitarimu suvienodintas tarpbankinių mokesčių, kuriuos aptarnaujantieji bankai mokėjo išdavusiesiems bankams, kai mokėjimo operacija buvo atliekama naudojant kortelę, išduotą banko, kuris yra *Visa* arba *MasterCard* siūlomos mokėjimo kortele sistemos narys, dydis.

61 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad, kaip išvados 53 punkte iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, tiek konkurencijos tarp dviejų mokėjimo kortele sistemų požiūriu, tiek konkurencijos tarp aptarnaujančiųjų bankų, kiek tai susiję su aptarnavimo mokesčiais, požiūriu, susitarimu, kaip antai DTM susitarimu, tiesiogiai nenustatomos pirkimo ar pardavimo kainos, bet suvienodinamas vienas išlaidų, kurias aptarnaujantieji bankai patiria išduodančiųjų bankų naudai už paslaugas, teikiamas naudojant pastarųjų bankų išduotas kredito korteles kaip mokėjimo priemonę, aspektas.

62 Nepaisant to, iš pačios SESV 101 straipsnio 1 dalies a punkto formuluotės matyti, kad susitarimas, kuriuo „netiesiogiai nustatomos pirkimo ar pardavimo kainos“, taip pat gali būti laikomas susitarimu, kurio tikslas – konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas vidaus rinkoje. Taigi kyla

klausimas, ar susitarimas, kaip antai DTM susitarimas, gali būti laikomas susijusiu su netiesioginiu kainų nustatymu, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, nes jame netiesiogiai nustatyti aptarnavimo mokesčiai.

63 Be to, iš SESV 101 straipsnio 1 dalies a punkto formuluotės, visų pirma iš žodžio „būtent“, matyti, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 54 punkte, SESV 101 straipsnio 1 dalyje nurodytos susitarimų rūšys nėra baigtinis draudžiamų slaptų susitarimų sąrašas, nes kitų rūšių susitarimai gali būti kvalifikuojami kaip ribojimas „dėl tikslo“, kai toks kvalifikavimas atliekamas laikantis iš šio sprendimo 33–39, 47 ir 51–55 punktuose nurodytos Teisingumo Teismo jurisprudencijos išplaukiančių reikalavimų. Taigi negalima iš karto atmesti galimybės, kad toks susitarimas, kaip antai DTM susitarimas, gali būti kvalifikuojamas kaip ribojimas „dėl tikslo“, nes juo pašalintas konkurencijos tarp dviejų mokėjimo kortele sistemų elementas.

64 Šiuo klausimu iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad DTM susitarime buvo nustatyti vienodi tarpbankinių mokesčių tarifai įvairioms mokėjimo operacijoms, vykdomoms naudojantis *Visa* ir *Mastercard* siūlomomis kortelėmis. Be to, dalis ankstesnių vienodų išlaidų padidėjo, tačiau kita jų dalis buvo palikta ankstesnio lygio. DTM susitarimo galiojimo laikotarpiu, t. y. nuo 1996 m. spalio 1 d. iki 2008 m. liepos 30 d., tarpbankiniai mokesčiai kelis kartus mažėjo.

65 Nors iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad DTM susitarime buvo nurodytos konkrečios procentinės dalys ir dydžiai siekiant nustatyti tarpbankinius mokesčius, šio susitarimo turinys nebūtinai parodo ribojimą „dėl tikslo“, nes nėra įrodyta, kad jo nuostatos kenksmingos konkurencijai.

66 Be to, kiek tai susiję su DTM susitarimu siekiamais tikslais, Teisingumo Teismas dėl dvilypių mokėjimo kortele sistemų, kaip antai siūlomų *Visa* ir *MasterCard*, jau yra nusprendęs, kad, siekiant nustatyti, ar susitarimo arba įmonių asociacijos sprendimo turinys atskleidžia konkurencijos ribojimą „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, kompetentinga valdžios ar teismas turi išanalizuoti reikalavimus dėl kortelių išdavimo veiklos ir jų aptarnavimo veiklos atitinkamoje mokėjimo sistemoje pusiausvyros (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 76 ir 77 punktus).

67 Vertinant, ar įmonių veiksmų derinimas savaime kenkia tinkamam konkurencijos veikimui, reikia atsižvelgti į visus reikšmingus aspektus, turint omenyje, be kita ko, aptariamų paslaugų pobūdį, realias rinkų veikimo sąlygas ir jų sandarą, susijusius su ekonominiu ar teisiniu kontekstu, kuriam esant vyksta šis derinimas, o tai, ar tie aspektai susiję su atitinkama rinka, neturi reikšmės (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 78 punktas).

68 Taip visų pirma turėtų būti tuo atveju, kai šio aspekto esmė būtent yra atsižvelgimas į atitinkamos rinkos ir susijusios atskiros rinkos sąveiką ir tuo labiau kai egzistuoja dviejų dvilypės sistemos dalių sąveikos (2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *CB / Komisija*, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 79 punktas).

69 Nors šiuo atveju iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad DTM susitarimu buvo siekiama kelių tikslų, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išsiaiškinti, kuris ar net kurie iš šių tikslų iš tikrųjų nustatyti.

70 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad PAM susitarime nustatytų tikslų siekimas, net jeigu šis susitarimas neįsigaliojo, turėjo įtakos sudarant DTM susitarimą ir apskaičiuojant jame numatytus vienodus įkainius. PAM susitarimu konkrečiai buvo siekiama kiekvienai prekybininkų kategorijai nustatyti minimalų vienodą prekybininkų mokėtiną aptarnavimo mokestį.

71 Atsižvelgiant į tai, tam tikri Teisingumo Teismui pateiktoje bylos medžiagoje esantys duomenys rodo, kad DTM susitarimo tikslas buvo užtikrinti tam tikrą pusiausvyrą tarp kortelių išdavimo veiklos ir jų aptarnavimo veiklos pagrindinėje byloje nagrinėjamoje mokėjimo kortele sistemoje.

72 Kalbant konkrečiai, viena vertus, tarpbankiniai mokesčiai buvo suvienodinti ne minimaliomis ar maksimaliomis ribomis, o fiksuotais dydžiais. Jei DTM susitarimo tikslas būtų buvęs tik užtikrinti, kad prekybininkai mokėtų tam tikro dydžio aptarnavimo mokesčius, šio susitarimo šalys būtų galėjusios numatyti tik minimalias tarpbankinių mokesčių ribas. Kita vertus, nors tarpbankiniai mokesčiai išdavusiesiems bankams mokami už paslaugas, teikiamas naudojantis mokėjimo kortele, iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad 2006 ir 2007 m. *MasterCard* ir *Visa* informavo bankus, kad, kiekvienai iš šių dviejų bendrovių atlikus išlaidų tyrimus, paaiškėjo, jog DTM susitarime nustatytų išlaidų dydis nebuvo pakankamas padengti visas išduodančiųjų bankų patirtas išlaidas.

73 Negalima atmesti galimybės, kad tokios aplinkybės gali rodyti, jog DTM susitarimu siekta ne užtikrinti mažiausią aptarnavimo mokesčių ribą, o nustatyti tam tikrą pusiausvyrą tarp „kortelių išdavimo“ veiklos ir „kortelių aptarnavimo“ veiklos kiekvienoje pagrindinėje byloje nagrinėjamoje mokėjimo kortele sistemoje, siekiant užtikrinti, kad būtų padengtos tam tikros išlaidos, patirtos naudojant korteles mokėjimo operacijoms, kartu apsaugant šias sistemas nuo nepageidaujamo poveikio, atsirandančio dėl pernelyg didelių tarpbankinių mokesčių ir prireikus dėl pernelyg didelių aptarnavimo mokesčių.

74 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nurodo, kad DTM susitarimas, panaikindamas konkurenciją tarp dviejų pagrindinėje byloje nagrinėjamų mokėjimo kortele sistemų, kiek tai susiję su tarpbankinių mokesčių išlaidų aspektu, galėjo kitais aspektais sustiprinti konkurenciją tarp šių sistemų. Kalbant konkrečiai, tas teismas pažymėjo, kad ir konkurencijos institucijos sprendimas, ir jam pateiktas kasacinis skundas grindžiami prielaida, kad *Visa* ir *MasterCard* siūlomų produktų savybės iš esmės yra tokios pačios. Minėtas teismas pabrėžia, kad šios savybės galėjo skirtis laikotarpiu, kai buvo atliekami šiuo atveju inkriminuojami antikonkurenciniai veiksmai. To paties teismo teigimu, tarpbankinių mokesčių suvienodinimas galėjo lemti konkurenciją, kiek tai susiję su kitomis šių produktų savybėmis, sandorio sąlygomis ir kainomis.

75 Jeigu taip iš tikrųjų buvo, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, SESV 101 straipsnio 1 daliai prieštaraujantis konkurencijos ribojimas Vengrijos mokėjimo sistemų rinkoje gali būti konstatuotas tik atlikus konkurencijos, kuri būtų buvusi šioje rinkoje, jei nebūtų buvę DTM susitarimo, vertinimą, kurį, kaip matyti iš šio sprendimo 55 punkto, reikia atlikti nagrinėjant šio susitarimo poveikį.

76 Kaip išvados 54 ir 63–73 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, siekiant pateisinti susitarimo kvalifikavimą kaip konkurencijos ribojimo „dėl tikslo“ nereikalaujant atlikti jo poveikio analizės, turi būti įtikinama ir patikima patirtis, kad būtų galima teigti, jog šis susitarimas vien dėl savo pobūdžio kenkia tinkamam konkurencijos veikimui.

77 Nagrinėjamu atveju, kiek tai susiję, viena vertus, su konkurencija tarp dviejų mokėjimo kortele sistemų, remiantis Teisingumo Teismo turimais duomenimis, negalima nustatyti, ar tai, kad buvo panaikinta *Visa* ir *MasterCard* konkurencija dėl tarpbankinių mokesčių išlaidų aspekto, savaime yra pakankamai kenksminga konkurencijai, kad būtų galima teigti, kad jų poveikio tyrimas nebūtinas. Šiuo klausimu, be to, kas išdėstyta šio sprendimo 74 ir 75 punktuose, reikia pažymėti, kad Teisingumo Teisme pateiktuose argumentuose, kuriais siekiama įrodyti, jog nagrinėjamu atveju buvo ribojimas „dėl tikslo“, iš esmės teigiama, kad tokio paties dydžio tarpbankinio mokesčio šiose dviejose sistemose buvimas sustiprino antikonkurencinį poveikį, kylantį dėl šių mokesčių suvienodinimo kiekvienoje iš šių sistemų.

78 Kita vertus, dėl Vengrijos kortelių aptarnavimo rinkos pažymėtina, kad net jeigu DTM susitarimu, be kita ko, buvo siekiama nustatyti mažiausią aptarnavimo mokesčių ribą, Teisingumo Teismui nebuvo pateikta pakankamai duomenų, leidžiančių patvirtinti, jog šis susitarimas buvo pakankamai

kenksmingas konkurencijai šioje rinkoje, kad būtų galima konstatuoti konkurencijos ribojimą „dėl tikslo“. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atlikti šiuo aspektu reikalingus patikrinimus.

79 Kalbant konkrečiai apie nagrinėjamą atvejį, jeigu bus atlikti tie patikrinimai, remiantis šiuo tikslu pateiktais duomenimis negalima daryti išvados, jog turima pakankamai bendros ir nuolatinės patirties, kad būtų galima teigti, jog susitarimo, kaip antai nagrinėjamo pagrindinėje byloje, kenksmingumas konkurencijai pateisina sprendimą visiškai nenagrinėti šio susitarimo konkretaus poveikio konkurencijai. Duomenys, kuriais šiuo klausimu remiasi konkurencijos institucija, Vengrijos vyriausybė ir Komisija, t. y. iš esmės šios institucijos sprendimų praktika ir Sąjungos teismų jurisprudencija, šiuo metu būtent rodo būtinybę atlikti išsamų tokio susitarimo poveikio tyrimą, siekiant patikrinti, ar jo poveikis iš tikrųjų buvo nustatyti mažiausią ribą, taikomą aptarnavimo mokesčiams, ir ar, atsižvelgiant į situaciją, kuri būtų buvusi, jei nebūtų buvę šio susitarimo, juo konkurencija buvo ribojama dėl poveikio.

80 Galiausiai, kalbant apie DTM susitarimo sudarymo kontekstą, pirma, pažymėtina, jog, kaip tvirtina Komisija, tiesa, kad nei pagrindinėje byloje aptariamo tipo mokėjimo kortele sistemų sudėtingumas, nei šių sistemų dvišalis pobūdis, nei vertikalių santykių tarp įvairių tipų atitinkamų ūkio subjektų egzistavimas savaime negali trukdyti kvalifikuoti DTM susitarimo kaip ribojimo „dėl tikslo“ (šiuo klausimu pagal analogiją žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 43 punktą ir nurodytą jurisprudenciją). Vis dėlto toks antikonkurencinis tikslas turi būti įrodytas.

81 Antra, Teisingumo Teisme buvo nurodyta, kad dėl konkurencijos tarp mokėjimo kortele sistemų Vengrijoje tarpbankiniai mokesčiai ne sumažėjo, bet padidėjo, priešingai įprastam drausminamajam poveikiui, kurį konkurencija turi kainoms rinkos ekonomikoje. Remiantis šia informacija, taip, be kita ko, yra dėl to, kad prekybininkai gali daryti tik ribotą spaudimą nustatant tarpbankinius mokesčius, o išduodantieji bankai yra suinteresuoti gauti daugiau pajamų iš šių mokesčių.

82 Tuo atveju, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat turėtų konstatuoti, jog *a priori* yra patikimų duomenų, kuriais remiantis galima įrodyti, kad DTM susitarimas lėmė tokį spaudimą mokesčių didėjimui, arba bent jau prieštaringos ar dviprasmiškos informacijos šiuo klausimu, tas teismas, nagrinėdamas, ar šiuo atveju buvo ribojimas „dėl tikslo“, negalėtų nepaisyti šių duomenų ar informacijos. Priešingai, nei galima daryti išvadą remiantis Komisijos rašytinėmis pastabomis šiuo klausimu, aplinkybė, kad, nesant DTM susitarimo, tarpbankiniai mokesčiai, kuriuos būtų lėmusi konkurencija, būtų buvę didesni, yra reikšminga nagrinėjant, ar dėl šio susitarimo atsiranda ribojimas, nes būtent tokia aplinkybė susijusi su tam susitarimui inkriminuojamu antikonkurenciniu tikslu Vengrijos aptarnavimo rinkoje, t. y. kad tuo susitarimu buvo apribotas tarpbankinių mokesčių mažėjimas ir dėl tos priežasties – spaudimas mažinti šiuos mokesčius, kurį, siekdami, kad būtų sumažinti aptarnavimo mokesčiai, prekybininkai galėjo daryti aptarnaujantiesiems bankams.

83 Be to, jei būtų patikimų duomenų, kad jei DTM susitarimas nebūtų buvęs sudarytas, būtų darytas spaudimas didinti tarpbankinius mokesčius, todėl nebūtų galima tvirtinti, kad šiuo susitarimu buvo ribojama konkurencija Vengrijos kortelių aptarnavimo rinkoje „dėl tikslo“, turėtų būti atlikta išsami minėto susitarimo poveikio analizė ir, remiantis šio sprendimo 55 punkte nurodyta jurisprudencija, išnagrinėta, kaip konkurencija būtų veikusi nesant tokio susitarimo, kad būtų įvertinta jo įtaka konkurencijos parametrams ir taip patikrinta, ar jis iš tikrųjų turėjo ribojamąjį poveikį konkurencijai.

84 Galiausiai, trečia, reikia pažymėti, jog nagrinėjant klausimą, ar DTM susitarimas gali būti kvalifikuojamas kaip ribojimas „dėl tikslo“, taip pat reikšminga prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodyta aplinkybė, kad bankai, kurie buvo šio susitarimo šalys, be išimties apėmė ūkio subjektus, su kuriais tiesiogiai susiję tarpbankiniai mokesčiai, t. y. tiek išduodančiuosius bankus, tiek aptarnaujančiuosius bankus, o beje, šie statusai dažnai sutampa.

85 Kalbant konkrečiai, nors ši aplinkybė savaime netrukdo konstatuoti, kad susitarimu, kaip antai nagrinėjamu pagrindinėje byloje, konkurencija ribojama „dėl tikslo“, ji gali turėti tam tikros reikšmės tikrinant, ar DTM susitarimu buvo siekiama užtikrinti tam tikrą pusiausvyrą kiekvienoje iš šiuo atveju aptariamų mokėjimo kortele sistemų. Šiuo susitarimu ne tik išduodantieji ir aptarnaujantieji bankai galėjo siekti rasti būdą suderinti savo galbūt skirtingus interesus, bet ir bankai, veikiantys tiek kortelių išdavimo, tiek jų aptarnavimo rinkose, galbūt taip pat norėjo, kad būtų pasiektas tarpbankinių mokesčių dydis, kuris leistų geriau apsaugoti jų veiklą šiose dviejose rinkose.

86 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti: SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad tarpbankinis susitarimas, kuriame nustatytas tokio paties dydžio tarpbankinis mokestis, mokėtinas, atliekant mokėjimo kortele operaciją, bankams, išdavusiems tokias korteles, siūlomas atitinkamoje nacionalinėje rinkoje veikiančių mokėjimo kortele paslaugų bendrovių, negali būti kvalifikuojamas kaip susitarimas „dėl tikslo“ trukdyti, riboti arba iškraipyti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, nebent, atsižvelgiant į šio susitarimo sąlygas, tikslus ir sudarymo kontekstą, jis gali būti laikomas pakankamai kenksmingu konkurencijai, kad galėtų būti taip kvalifikuojamas, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

### *Dėl trečiojo ir ketvirtojo klausimų*

87 Trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad būtina nustatyti mokėjimo kortele paslaugas teikiančių bendrovių, kurios tiesiogiai nedalyvavo nustatant tarpbankinio susitarimo, laikomo antikonkurenciniu atsižvelgiant į šią nuostatą, turinį, tačiau sudarė sąlygas šiam susitarimui sudaryti, jį priėmė ir taikė, dalyvavimo pobūdį, ir, jei taip, ar pagal tą nuostatą tokios bendrovės turi būti laikomos šio susitarimo šalimis arba šalimis, dalyvavusiomis derinant veiksmus su tą susitarimą sudariusiais bankais.

88 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad trečiasis ir ketvirtasis klausimai pateikti tuo atveju, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas vėlesnio proceso atveju turėtų pateikti Sąjungos teisę atitinkančias gaires. Kalbant konkrečiai, tas teismas pažymi, kad sprendime, dėl kurio jam pateiktas kasacinis skundas, *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas) nenagrinėjo *Visa* dalyvavimo DTM susitarime klausimo atsižvelgiant į Sąjungos teisę, o *Visa* šiuo klausimu nepateikė priešpriešinio kasacinio skundo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

89 Be to, per posėdį Teisingumo Teisme *MasterCard* pažymėjo, kad ginčas pagrindinėje byloje nedaro jokio poveikio jos teisinei padėčiai, nes, kaip taip pat matyti ir iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, *MasterCard* nepateikė apeliacinio skundo *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas) dėl *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Budapešto administracinis ir darbo bylų teismas) pirmąja instancija priimto sprendimo.

90 Darytina išvada, kad, kaip aiškiai pripažįsta prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Sąjungos teisės išaiškinimas, kurio jis siekia pateikdamas trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus, nėra būtinas tam, kad jis galėtų išspręsti šiuo metu nagrinėjamą ginčą, bet galėtų būti naudingas galimame nacionaliniame procese ateityje.

91 Tokiomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į šio sprendimo 29 punkte nurodytą jurisprudenciją, trečiasis ir ketvirtasis klausimai dėl jų hipotetinio pobūdžio turi būti laikomi nepriimtinais.

**Dėl bylinėjimosi išlaidų**

92 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1. **SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ja nedraudžiama tuos pačius antikonkurencinius veiksmus laikyti konkurencijos ribojimu ir dėl poveikio, ir dėl tikslo, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.**

2. **SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad tarpbankinis susitarimas, kuriame nustatytas tokio paties dydžio tarpbankinis mokestis, mokėtinas, atliekant mokėjimo kortele operaciją, bankams, išdavusiems tokias korteles, siūlomas atitinkamoje nacionalinėje rinkoje veikiančių mokėjimo kortele paslaugų bendrovių, negali būti kvalifikuojamas kaip susitarimas „dėl tikslo“ trukdyti, riboti arba iškraipyti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, nebent, atsižvelgiant į šio susitarimo sąlygas, tikslus ir sudarymo kontekstą, jis gali būti laikomas pakankamai kenksmingu konkurencijai, kad galėtų būti taip kvalifikuojamas, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.**

Parašai.